

Bursa Kentinde Kala-Azar Enfeksiyon Odağı*

Ünsal GÜNAY**

ÖZET

Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Kliniğinde kala-azar tanısı konan ve tedavi edilen 24 olgunun dosyaları incelendi. Olguların adresleri Bursa İl Merkezi haritasında işaretlendiğinde kentin güneyindeki belli bölgelerde kümeleşme olduğu gözlemlendi. Bu nedenle bu bölgelerde kala-azar enfeksiyon odağının bulunduğu sonucuna varıldı.

SUMMARY

Focus of Kala-Azar Infection in the Center of Bursa Province

The charts of 24 kala-azar cases who were diagnosed and treated in the Department of Pediatrics of Uludağ University Medical Faculty have been reviewed. When the addresses of patients plotted on the map of central Bursa Province, an increased density have been seen in the southern regions. For this reason it is concluded that there is a focus of kala-azar infection in these regions.

Kala-azar Bursa ve yöresinde de görülen bir enfeksiyon hastalığıdır¹. Son aylarda tanısını koyduğumuz 7 olgu ile birlikte kliniğimizde tedavi etmiş olduğumuz olguların sayısı 24'e yükselmiş bulunmaktadır. Hastalık belli şartların oluşmasıyla belli yörelerde daha sık ortaya çıkmaktadır².

Bu nedenle yöremizde böyle bir enfeksiyon odağının bulunup bulunmadığının araştırılması gerekmektedir. Bundan önce yapmış olduğumuz alan araştırmasında bu bölgelerde aktif olgu bulamamıştık³. Ancak daha sonra aynı yerlerden 7 yeni olgunun gelmesi bizi bu araştırmayı yapmaya yöneltmiştir.

* 25-27 Ekim 1984 ve Bursa'da toplanan XXVII. Ulusal Türk Tıp Kongresinde kısmen tebliğ edilmiştir.

** Doç. Dr.; Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Ana-bilim Dalı Öğretim Üyesi.

MATERYAL VE METOD

Haziran 1976-Mart 1986 yılları arasındaki dönemde Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Kliniğinde kala-azar tanısı konup tedavi edilen tüm olgular bu araştırmaya alındılar. Kala-azar tanısı klinik ve hematolojik bulgular ve kemik iliği incelemeleriyle konuldu^{1,4,5}.

Olguların dosyalarından hastalık sırasındaki adresleri bulundu ve Bursa il merkezi haritasında işaretlendi. Haritada belli bir bölgede kümeleşmiş olup olmadığı araştırıldı.

BULGULAR

Çalışma süresi içinde toplam 24 hasta kala-azar tanısıyla tedavi edildiler. Hastalarımızın 12'si erkek, 12'si kız idi. Ortalama yaşları ise 4.4 ± 2.4 idi. Resimde de görüldüğü gibi olguların çoğunluğu Bursa il merkezinin güneyindeki mahallelerden gelmiştir. Özellikle birbirine çok yakın olan Üçkuzular, Mollafenari ve Aydede bölgelerinden 13 olgu saptanmıştır. Diğer 6 olgumuz da çok yakın bölgeler olan Alacahırka, Tahtakale ve Piremir bölgelerinden gelmiştir.

İl merkezi dışından gelen olgularımız ise Orhangazi ve Mudanya ilçeleri ve Karapınar köyü ve komşu vilayet olan Bilecik'ten gelmiştir.

TARTIŞMA

Hastaların büyük bir çoğunluğunun yukarıda adı geçen mahallelerden gelmesi buralarda bir enfeksiyon odağının bulunduğu şeklindeki görüşümüzü doğrulamaktadır. Hastalığın bu bölgelerdeki prevalansını belirlemek amacıyla yaptığımız önceki araştırmamızda aktif enfeksiyonlu olguya rastlayamamıştık³. Ancak daha sonra aynı bölgeden 7 kala-azar olgusu daha gelmiştir. Bu nedenle yapmış olduğumuz incelemelerde halen bu bölgenin hijyenik koşullarının bozuk olduğunu gördük. Çöpler bazı yerlerde bahçelere dökülmektedir. Tuvaletler bazı evlerde dışarıda ve açıkta bulunmakta ve temizlik kurallarına uyulmamaktadır. Bütün bunlar bu bölgelerde phlebotomus türü sineklerin (tatarcık) çoğalabilmesi için ideal şartları sağlamaktadır². Ayrıca yol kenarlarında ve bazı bahçe çevrelerinde bulunan duvar taşlarının araları da bu sineklerin yumurtaların bıraktığı ideal nemli ortamları sağlamaktadır². Hastalık temelde bir zoonozdur ve köpekler, rezervuar konakçı ve phlebotomuslar da vektördür. Bu nedenle başıboş veya sahipli köpeklerin hastalığı taşıma ihtimali vardır. Phlebotom ve köpek mücadelesi bu hastalıktan korunmada önemli bir yer tutar². Bazı yörelerde yalnızca phlebotom mücadelesiyle sonuç alındığı bildirilmiştir⁶.

Bütün bu koşulların bir araya gelmesi kanımızca buralarda bir enfeksiyon odağının oluşmasına yol açmıştır. Bu bölgenin hijyenik şartlarının düzeltilmemesi ve köpek itlafının sürdürülmemesi ve etkili bir sinek mücadelesinin yapılmaması halinde bu bölgeden daha birçok çocuğun hastalığa yakalanacağı söylenebilir.

Ayrıca hastalığın bu bölgedeki prevalansının belirlenmesi için daha geniş araştırmaların yapılması da gereklidir.

Resim: 1

Kala-azarlı olgularımızın adreslerinin Bursa İl Merkezi Haritasındaki yerleri. Büyük yuvarlak noktalar hastaların adreslerine uyan yerleri göstermektedir.

KAYNAKLAR

1. GÜNAY, Ü., KAÇAR, M.: 14 olgu nedeniyle Bursa ve yöresinde kala-azar tedavisinde karşılaşılan sorunlar, Bursa Tıp Fakültesi Dergisi 8: 133, 1981.
2. DOĞAN, F.: Leishmania enfeksiyonlarının epidemiyolojisi Leishmaniaların rezervuar ve vektörleri. 2. Ulusal Parazitoloji Kongresi (3-5 Haziran 1981, Ankara). Tebliğler Kitabı (Leishmaniasis). Türkiye Parazitoloji Derneği Yayını No: 2, Ege Üniversitesi Matbaası, Bornova, İzmir, s. 25.
3. GÜNAY, Ü., SAPAN, N., ALTAN, B., YÜCEL, S.: Bursa il merkezinde kala-azar prevalansı ile ilgili bir alan araştırması. Sağlık Dergisi (SSYB), 56: 55, 1982.
4. TÜMBAY, E.: Kala-azar kliniği. 2. Ulusal Parazitoloji Kongresi (3-5 Haziran 1981, Ankara). Tebliğler Kitabı (Leishmaniasis), Türkiye Parazitoloji Derneği Yayını No: 2, Ege Üniversitesi Matbaası, Bornova, İzmir, s. 67.
5. ÖZCEL, M., SERMET, İ.: Leishmaniasis'in laboratuvar tanısı. 2. Ulusal Parazitoloji Kongresi (3-5 Haziran 1981, Ankara). Tebliğler Kitabı (Leishmaniasis), Türkiye Parazitoloji Derneği Yayını No: 2, Ege Üniversitesi Matbaası, Bornova, İzmir, s. 85.
6. ÖZSOYLU, Ş., HİÇSÖNMEZ, G.: Mediterranean Leishmaniasis. Lancet. 1: 736, 1986.

Doç. Dr. Ünsal GÜNAY
Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi
Çocuk Sağlığı ve Hast. Anabilim Dalı
BURSA